

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7%.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *uniquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA Apud GEBSTNER ET WOLF VARSAVIAE POLONORUM Mikowskie Przemyslovia, 15	IN ANGLIA Apud BURNS AND OATES LONDON W. 23, Orchard Street.	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENTR. Apud FRIDERICUM PUSTET S. Sedis Apost. et S. Rituum Congr. Typogr. NEW YORK 52, Barclay Street.	IN GERMANIA Apud FRIDERICUM PUSTET S. Sedis Apost. et S. Rituum Congr. Typogr. BREMEN 406, Main Street.	IN CANADA Apud LIBRAIRIE GRANGER FRERES MONTREAL 1090, Rue Notre-Dame.
--	--	---	--	--

RERUM INDEX

POETICI CERTAMINIS VICTOR ARGENTEO NUMISMATE DECORATUS
 KALENDIS MAIIS MCMI
 DE LATINA LINGUA IN POPULARIBUS ATHENAEIS
 DE SINENSIIUM MILESIIS FABULIS
 "TYPOGRAPHIA", AC "TELEGRAPHUS", APUD ANTIQUOS
 DE TERTULLIANO RHETORE
 CRUCIS HISTORIA (ex ineditis)
 ARABUM MORES
 LOLLIIUS SIVE DE PROVECTA LATINITATE
 QUORUNDAM ANIMALIUM VIAE, PUGNAE, INSTINCTUS
 Ex AMERICIS - De praeside Mac Kinley suo muneri initiato
 ANNALES
 PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS
 LIBRORUM RECENSIO
 AENIGMATA

Fr. X. Reuss.
 I. Toniolo.
 H. D. V. Pierallice.
 A. Costaggini.
 R. Pancaro.
 I. Marra.
 M. Armellini.
 A. Vieillot.
 P. Angelini.
 M. Lani.
 H. Doswald.
 Poplicola.
 Scriba.
 L. F.
 I. Battanius.

In tertia operculi pagina:

PER ORBEM
 VARIA: Paschalis currus et Columba Paschatis, Florentiae - Cornix et bellum - Infernane dicenda urbs erit?... - loci

Viator.

P. d. V.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCIJ

M DCCCXI

*** FIDES ***
quod musicum organum
STRADIVARIUS

CREMONENSIVM ARTIFEX CELEBERRIMVS
CONFECIT
Romae veneunt.

Negotium agitur apud Commentarii VOX URBIS administratorem, ROMAE, via Alessandrina, 87.

DUBIA ET RESPONSE SUPER EXTENSIONE
TUBILAEI ANNI MCM ad universam Ecclesiam
proposita in commodum confessoriorum a **THOMA ARIZ-**

zoli Missionaria Apostolico Imperiali, Sacrae Poenit-
tentiarum officiali, onamunt et binQ

concedit in ordine ad Iubilaeum exercendas et complectuntur prae-
cipuos usus qui in Iubilaeo proponuntur. Responsa sacrae Poeni-
tentiarum, etiam veneno data, quae opus fuit memorare, memorantur.

Antecedunt Constitutiones pontificiae super extensione Iubilaei et, maxima
ex parte, **Motus ex Constitutionibus Benedicti XIV de usu facul-**
tatum confessoris tributorum excerpta

apud comm. **VOX URBIS** Administra-
torem, **ROMAE, via Alessandrina, 87.**

Sancti Franciscus et Soc.

OFFICINA
LYPTIS, CHLORIS CONCHISQUE CAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS
PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS

*** TEMPLANTIA IN PRETIO - DILIGENTIA IN OPERE**

ROMAE, Via Sistina, 100 - ROMAE

VOX URBIS

SOCIIS MONITUM

In memoriam sociorum revocamus, cuique eorum, qui char-

tulam ad hoc acceptam remiserit suo ac duorum e sociis novis
subscriptam nominibus, pro duobus tantummodo commentarii
exemplaribus solvendum pretium; tertium dono datum iri.

Pretium annuae subnotationis comm. "Vox Urbis" vid. in prima operculi pagina.

LIBER (vulgo "ALBUM")
praecipua Urbis referens, pulcritu-
dine insignis atque, commentarii

Vox Urbis moderatore iubente, expresse con-
flatus, apud eundem commentarii admini-
stratorem, **ROMAE, via ALESSANDRINA, 87,**
ven. lib. **150.**

FIGURAE URBIS ROMAE
ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO
Venenat apud comm. VOX URBIS Administratorem.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS
(m. LIO X 0.24)

qui sociis commentarii **VOX URBIS** dono datur,
venit singillatim **L. 2.50**

apud comm. **VOX URBIS** Administra-
torem, **ROMAE, via Alessandrina, 87.**

LE LAUDI LATINE

IL CANTICO DEL SOLE

SAN FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefationem a Paulo Sabatier, viro
rei longe peritissimo, conscriptam continentur laudes latinas cum inter-
pretatione italica, Canticum Solis, necnon illa Speculi perfectionis capita,
quae Cistici originem exponunt, aliisque permulta. Libellum, quem
proxime aui subsequenter ad parvam Bibliothecam Franciscanam compa-
randam, Iulius Salvadori, litteris tradendis doctor egregius, maxima
edidit cura. Romae apud commentarii **Vox Urbis** Administrationem venit
L. 0.50, in pauperum levamen.

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE - Via Alessandrina, 87.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

POETICI CERTAMINIS VICTOR ARGENTEO NUMISMATE DECORATUS

QUARTO idus Apriles Francisco Xaverio Reuss, poetici certaminis victori, in Urbe commoranti, argenteum numisma de industria cusum tradidimus, quod ipsi iudices decreverunt. Qui quidem receptionis simul et suae humanitatis testimonium nobis dedit politis verbis, qui sequuntur.

Vox Urbis.

Argenteum numisma

Nuper mihi remitti

Vox Urbis imperavit;

Vox Urbis, et latinae

Poësis, et soluti

Sermonis aequa faultrix:

Quod carmen exarasset

Censoribus benignis

Haud displicere visum.

Paschalis ut refulsit

Lux festa, Vocis en me

Curator ipse, gratans,

Salutat et, repostum

In elegante ibeca,

Nomisma grande defert,

Micantioris instar

Astri nitere doctum.

Simul rogabat, aptas

(Quales reposcat usus)

Describerem recepto

De praemia tabellas.

Nec visa res iniqua:

Saturnios proinde

Cudens repente versus,

Hoc edidi diploma

Tabellione dignum,

Argenteum numisma

Quo rite mi fuisse

A Vocis administro

Datumque tradidumque

Sciens volensque testor.

Ex Urbe, lux Apriles

Dum quarta clamat idus.

FRANC. X. REUSS.

KALENDIS MAIIS MCMI

CATHOLICORUM agmina, quae hinc maturae iam aetatis prudentia, inde fervido iuventutis studio in humiliorum bonum procurandum contendebant, discordia veteri sublata, summotis dubiis, Pontificis Summi verba mox conciliarunt, ut iunctis viribus pergerent. Quo factum est, ut litterae « Graves de communi re » decem post

annos a litteris « Rerum novarum » datae Christianae socialis disciplinae progressum veluti coronarent signoque supremae auctoritatis propecta eius studia sancirent.

Atqui novi documentis consilia potissima tria mihi videntur, quorum quum praevalida intima vis, tum opportunitas maxima.

Declaratis enim dubiis sublatisque falsis aut absonis iudiciis, nomine et re tamen *Christianam* *democratiam* primo litterae probant. Liberalis, quam dicunt, schola ad occasum iam ineluctabili fato vertens, et socialistarum novae doctrinae pariter a Pontifice reiiciuntur, atque ad rem revocantur tum litterae « Rerum novarum » quae dominorum opificumve iura definiunt, tum litterae « Quod apostolici muneris », quibus recentiorum factionum errores sunt profligati. Nova autem consilia novaeque opera, quae delabente XIX saeculo, tanto labore et studio ubique gentium catholici contulerunt in humiliorum levamen, firmantur omnino, utque ad maiora contendant vehemens hortatio est. Urgentibus autem necessitatibus, iis quae temporalia spectant, atque operariorum terrestres condiciones respiciunt in dies providendum: laborum contractus instaurandi, sodalitia opificum ineunda, leges de labore manuum ferendae; nec tamen negligenda, immo praeferenda, quae morum instauracionem attingunt. Huiusmodi sunt quidem singulorum civium libertas, familiarium iurium redintegratio, iustitia aequa lance diribenda, sancta moribus et religione institutio.

Quibus documentis luce clarius emicuit nil longius abesse aut abfuisse ab Ecclesiae consilio, quam quod inimici hactenus calumniabantur, neque eam esse Ecclesiam Dei, quae sese tamquam cohortem statutam putaret ad ditiorum pervicaciam tuendam contra humilium tenuitatem. Mater enim Ecclesia materna viscera experitur filiisque suis omnibus, qui dolore excruciantur, materna brachia pandit, summaque ei mens, ut reipublicae ordines ex adverso pugnantes conciliet vicissim atque componat amice.

Spectat vero alterum Encyclicarum litterarum monitum, ut recentiora haec innovandae societatis consilia finem suum assequantur. Multiplices hac de re proponuntur cautiones, quibus et nimius ardor compescatur et opposita obstacula melius exsuperentur.

Tertium denique est Pontificis monitum, idque potissimum, ut catholicorum studia et la-

bore ex meditatione atque ex disciplinis, quas hactenus coluerunt, ad operam cito descendant: non enim in dialectica, ut ait sanctus Ambrosius, complacuit Deo saluum facere populum suum. Instauracioni scilicet, quam viri insignes Veuillot, Lacordaire, Vogüé, Kidd, Stein, Gladstone ipse iam auspiciati sunt, unumquemque nostrum suas conferre mentis corporisque vires Ecclesia iubet; ita ut popularis christiana actio mox contentionum aemulationumve causa ordinis novi novaeque aetatis signum veluti auguriumque illucescat. Quo quidem Ecclesiae verbo, quod perenni divino afflatu suadente, suscitavit atque vivificavit, futuri parantur dies, moxque novi humanitatis historiaeque fasti ipso docente exscribentur. Senex Pontifex meridianam splendidam horam haud forte videbit; at eius nomen memores recolent medio in triumpho nepotes, quippe cuius novis hisce auspiciis vigesimum saeculum enatum est sacrum Christo Redemptori, quem iam laudaverat Paulus principem futuri saeculi.

Quae prorsus recolens Summi Pastoris monita optimum me credo fecisse quod kalendas Maias, in laboris opificumve ferias evectas, invitantibus huius commentarii moderatoribus, commemorarem.

IOSEPHUS TONIOLO.

DE LATINA LINGUA IN POPULARIBUS ATHENARIS

In commentario nostro dictum est et quid sint, et quo loco, et qua causa, et a quibus constituta nuper popularia athenaea, ut, siquis erudiri cupiat ex vulgo, praesto habeat ut erudiat, idque gratis, et quavis in doctrina, et qualibet aetate desideret. Narravimus etiam haec in Germania, haec in Gallia, haec in foederatis Americae civitatibus passim haberi, frequentiora in dies fieri, certis legibus contineri, et mirabili quodam consensu gentium ubique cooptari, neque inde aliquid veritatem sibi triste timere, immo spem concipere exitus optimi; redit enim Baconis praeclara illa sententia, qua monemur exigua ac dimidiata scientia animos ad mendacia, plena atque integra ad veritatem rectitudinemque perducere.

Quod autem nobis et praeclarum et iucundissimum nuper accepimus, festinamus confiteri, ut illi erubescant qui adversus latinam linguam telum imbelles sine ictu contorquent in hoc ipso latinitatis fonte, in hac regione, quae tot tantasque gentes, tot saeculis, optimis disciplinis quibusvis, latino usa eloquio, ditavit. Hi namque profecto videbunt flores,

COMMENTARIUM "VOX URBIS", INDICES SINGULI

XXIV num. ann. III.

De duplici litterarum certamine a commentario *Vox Urbis* indico - *Vox Urbis*.
 Latinae Americae Madritensis coetus - P. ROSSANI.
 De septem versionibus latinae « Cassandra » Schillerianae (Symbolum ad historiam poetas neolatinae) - F. PALATA.
 Fridericus Maximilianus-Möller - A. COSTAGGINI.
 In coetu Christi Natali puerorum lusum vernacula voce « Il ceppo » - M. RICCI.
 De anno quo natus est Christus - P. A. M. ROVITTI.
 De Bethlehem urbe ac de « Crypta Nativitatis » - A. CRIVELLI.
 Quinam Urbis incendium tribuendum quod Neronianum dicitur - G. P. - C. PASCAL.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Pro elephantibus - A. I.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Librorum recensio - A. B.
 Aenigmata - A. MORCHIO.
 In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Arboris celeberrimae - Exiguus libris bibliotheca ingens - Ioci* - P. d. V. - I. BATTANUS.
 Epistolarum commercium - A. SECRETIS.

I num. ann. IV.

Kalendis Januarii MCM - Sociis, lectoribus Commentarii nostri humanissimis - *Vox Urbis*.
 Novo ineunte saeculo - I. TONIOLO.
 De Ausonio poeta - I. LEMETTE.
 Iesu Christo Servatori Deo - A. CERASOLI.
 Circa musicam animalia quid sentiant - P. ALEXIS.
 Romuli et Remi pueros - LAELIUS.
 De sum et longevitate - M. LANI.
 Pallas armipotens quam Botticellius retulit - FORFEX.
 Quinam Urbis incendium tribuendum quod Neronianum dicitur - G. P. - G. PASCAL.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Ex Americis - De ingenti rota « Ferris Wheel » nuncupata - H. DOSWALD.
 Communia vitae - Vineae, vindemiae, et quae propter - H. D. V. PIERALICE.
 Canum novissima officia - R. SPINA.
 Annales - POPPLICOLA.
 Librorum recensio - A. B.
 Aenigmata - DIGAMMA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Rex florum - Turris ex cornibus - Aurum non aurum - Ioci* - P. d. V.

II num. ann. IV.

De Gallorum reipublicae discrimine - P. ROSSANI.
 Annus MCM - P. R.
 De S. Isidori Pelusiotae epistulis - N. CAPO.
 Suffragia apud maiores ad gerendam rempublicam - SENIOR.
 Monumentum Pistoriensium laudes - M. RICCI.
 De Pistorio urbe clarissima - A. BARTOLI.
 Reliquiae « S. Mariae Antiquae » in Foro repertae - ROMANUS.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Quinam Urbis incendium tribuendum quod Neronianum dicitur - C. PASCAL.
 Ex Americis - De Americano gratiarum die - H. DOSWALD.
 Quaestiones inter socios propositae - De anno quo Christus natus est - M. DOS.
 Titulus Kassalae apud Derviscos in honorem italorum militum nuperrime positus - F. RAMORINO.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Nicolai Machiavelli sententiae de legibus - C. DEHO.
 Aenigmata - F. PALATA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Prusquam incipias, consulto - Sinensium deliciae - Ioci* - P. d. V.

III num. ann. IV.

IX saeculi civiles eventus - P. R.
 De communi omnibus eloquio constituendo - SENIOR.
 Ex Gallia - Latinae humanitatis triumphus - L. P. MINOVIR.
 Dominicus Cimara - I. ANTONELLI.
 Cosacorum exercitationes et ludi - A. COSTAGGINI.
 An. Christ. M DCCC pridie kalendas Ianuarias a Iesu Christo ideantis saeculi auspicio - LEO PP. XIII.
 Horae subsecivae - Sub icone S. Caeciliae a Raphaelae Urbinate depicta - De Sensu decori - I. BATTANUS.
 Romani Feri monumenta novissime reperta - FORFEX.
 Quinam Urbis incendium tribuendum quod Neronianum dicitur - G. P.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Mirabilia caeli - P. A. M. ROVITTI.
 Annales - POPPLICOLA.
 Victoria Regina, Imperatrix - P. ROSSANI.
 Iosephus Verdi - *Vox Urbis*.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Librorum recensio - A. B.
 Aenigmata - F. PALATA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Litterarum opus immane - Ubi primum loci - Nil curus omnibus parvi? - Ioci* - P. d. V.
 Sociis monitum - A. SECRETIS.

IV num. ann. IV.

Iosephus Verdi - I. ANTONELLI.
 De communi omnibus gentibus eloquio constituendo - N. CAPO.
 De prima Christianorum persecutione deque epistula quadam Pseudosenecae iniuria neglecta - F. RAMORINO.
 Anglorum monumenta - LAELIUS.
 Pro Brutis - R. PANCARO.
 Novae Summi Pontificis litterae de « Quaestione sociali » - FORFEX.
 Chronologia Christi Domini - P. A. M. ROVITTI.
 Horae subsecivae - In pueruli mortem matris lamentatio - A. GALIERO.
 Communia vitae - Per aequam glaciem abundi ratio - H. D. V. PIERALICE.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Librorum recensio - H. P.
 Aenigmata - DIGAMMA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Recensiones singulares - Nosocomium novi generis constitutum - Ioci* - P. d. V.
 Sociis monitum - A. SECRETIS.

V num. ann. IV.

De litterarum certamine a commentario *Vox Urbis* indico iudicium sententiae:
 I. - F. RAMORINO.
 II. - P. ANGELINI.
 III. - A. CIMA.
 Poetarum mixta aerumnis gaudia - FR. X. REUSS.
 De « Christiana democratia » - P. ROSSANI.
 Senatus et popularium oratorum aedes Vindobonae - FORFEX.
 Ex Germania - De populari quadam Germanica Societate - P. ALT.
 Lympha in variolas puero ingesta - LAELIUS.
 Böklin pictor - G. P.
 Quaestiones inter socios propositae - De una eademque apud omnes pronuntiatione latina - A. SORDET.
 De statura hominis - M. LANI.
 Communia vitae - Per aequam glaciem abundi ratio - H. D. V. PIERALICE.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Aenigmata - I. CASTELLI.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *De Sinensi « Encyclopaedia » - Nullane in posterum aquarum victoria? - Ioci* - P. d. V.

VI num. ann. IV.

Leon XIII P. M. - A. CERASOLI.
 Ex Europaeorum foedere publica futura commoda - P. ROSSANI.
 Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
 De popularibus athenaeis - I. ANTONELLI.
 Circa musicam animalia quid sentiant - P. ALEXIS.
 Novus e Societate Iesu commenticiorum fabularum auctor - SENIOR.
 Ex Americis - De cataractarum Niagarensium hieme - H. DOSWALD.
 De sapientum inventis nonnulla - M. LANI.
 Communia vitae - Per aequam glaciem abundi ratio - H. D. V. PIERALICE.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Horae subsecivae:
 Monti Regali vale dicens - I. SOLA.
 Ad Sanctam Ritam a Cassia vulnus Spinae - D. N. I. C. in media fronte referentem - I. ROSATI.
 De Petro et uxore eius - I. BATTANUS.
 Vita functi viri clariore - I. P.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Librorum recensio - P. A. - H. P.
 Aenigmata - F. PALATA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Utilisne terraemotus? - Quid colligatur in per-scrutatione digitorum - Nasus Cyclope dignus - Discipulorum res publica - Quae apud Iaponenses - Ioci* - P. d. V.

VII num. ann. IV.

De opificum desertionibus - P. ROSSANI.
 De saeculo XIX iudicium - SENIOR.
 Litterarum hominum aerumnae et gaudia - A. BARTOLI.
 Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
 Biblicae antiquitatis investigationes novissimae - G. P.
 Christus homo a triumpho ad sepulcrum - LAELIUS.
 De librorum commercio apud Romanos - D. TAMILIA.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Ex Rumenia - B. ATHANASIOS.
 Communia vitae - De Paschalibus dapibus - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Librorum recensio - I. F.
 Aenigmata - I. BATTANUS.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Automobila anfibi - Novum ignis lucisque genus - Num in luce vita? - Arcana lacuum con-nubia - Ioci* - P. d. V.

VIII num. ann. IV.

De graecis litteris tuendis in scholis secundi ordinis - N. CAPO.
 De « Legenda Trium Sociorum » - F. RAMORINO.
 Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
 De Sibyllis - G. P.
 Insanientis sapientiae placita - A. CERASOLI.
 Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
 Ex Batavia - De certamine poetico Hoeufftiano - G. B. SPRUYT.
 Communia vitae - De Paschalibus dapibus - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 Ex Americis - De rebus civilibus varia - H. DOSWALD.
 Annales - POPPLICOLA.
 Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
 Nicolai Machiavelli sententiae de regni administris - C. DEHO.
 Librorum recensio - P. A.
 Aenigmata - H. GUEPIN.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
 Varia: *Divinatio per chartas lusorias - A quo Americae nomen? - Quid de humano genere XXI saeculo? - Tribus diebus Atlanticus praetermissum - Ioci* - P. d. V.

ablatum restituit, quo illa, litteris sibi a iuvene descriptis ad eius patrem remissis, sese nodo suffocat. Pater sanguine expiandum crimen censet, filiumque iuxta legem pro reo iudi in ipsa secreti matrimonii pactione statutam, fustibus necari iubet.

Laetissimum id fabulae specimen, qua pariter incunctate cetera redolent! Ab uno itaque disce omnes; at si vis laetam ducere vitam, lege nullum.

A. COSTAGGINI.

TYPOGRAPHIA,, AC "TELEGRAPHUS", APUD ANTIQUOS

MELANI, cuius scripta, saepe probabilia, de sapientum inventis in commentario nostro ex libro legimus, recens de laudibus dixit non minus in laudibus qui scientiae viam cogitationibus suis indicant, quam iis qui eandem construnt et currunt. Pulcre equidem, bene et recte, ita ut ipse facere non potuerim quin per *Vocem Urbis* sapientum praefatio nomina illorum commendarentur, qui «typographiam» ac «telegraphum», quamquam in potentia, primi tamen, quod sciam, protulerint.

Quod si Ciceronem alterum fuisse affirmaverim, fidem tribuatis?

Atqui in memoriam revocate quae summus ille Latinorum scriptor in libro II, cap. XXXVII de *natura Deorum* edidit: «Hic ego non mirer esse quemquam, qui sibi persuadeat, corpora quaedam solida atque individua vi et gravitate ferri, mundumque effici ornatissimum et pulcherrimum ex eorum corporum concursione fortuita? Hoc qui existimet fieri posse, non intelligo, cur non idem putet, si innumerabiles unius et viginti formae litterarum vel aureae, vel quales libet, aliquo coniiciantur, posse ex his in terram excussis annales Ennii, ut deinceps legi possint, effici: quod nescio, an ne in uno quidem versu possit tantum valere fortuna».

Ex quo loco *mobiles characteres*, qui dicuntur, quorum inventor Gutenbergius Germanus vulgo traditur, a summo Arpinate conceptos antiquitus facile conicitur.

Sed si hoc mirum, mirabilior etiam videtur «telegraphi» inventio, nec solum *Morsiani*, sed recens inveni a *Marconio*, absque filis, cuius inventionis vestigia apud «humanistas» saeculi XV apparent, quamquam «proh miserum fatum!» scripto tantum commissa.

Operae pretium est integre hic transcribere quae eruntur ex *Academia Farniana Stradae* (Prol. VI, acad. II).

Farnianus igitur de poetis latinis XV saeculi discipulus, quorum alii alios ex antiquis sibi imitandos proposuerunt, Petrum Bembum Lucretii more discipulum refert his versibus:

Magnesi genus est lapidis mirabile, cui si
Corpora ferri plura, stylosve admoveas; inde
Non modo vim motumque trahent, quo semper ad Ursam,
Quas lucet vicina polo se vertere tentant;
Verum etiam mira inter se ratione, modoque
Quotquot eum lapidem tetigere styli, simul omnes
Conspirare situm motumque videbis in unum,
Ut si forte ex his aliquis Romae moveatur,
Alter ad hunc motum, quamvis sit dissitus longe
Arcano se naturae foedere vertat.
Ergo age, si quid scire voles, qui distat, amicum,
Ad quem nulla accedere possit epistola; sume
Planum orbem patulumque, notas elementaque prima
Ordine, quo discunt pueri, describe per oras
Extremas orbis: medioque reponere iacentem,

Qui tetigit magneta, stylum; ut versatilis inde
Litterulam quamcumque velis, contingere possit.

Huius ad exemplum, simili fabricaveris orbem
Margine descriptum, munitumque indice ferri,
Ferri quod motum magneta accepit ab illo.

Hunc orbem discessurus sibi portet amicum,
Conveniatque prius, quo tempore, quisve diebus
Exploret, stylus an trepidet, quidve indice signet.

Hic ita compositis, si clam cupis alloqui amicum,
Quem procul a te terrae distinet ora;

Orbi adiunge manum, ferrum versatile tracta.

Hic disposita vides elementa in margine toto:

Quis opus est ad verba notis, huc dirige ferrum,
Litterulasque, modo hanc, modo et illam cuspide tange,
Dum ferrum per eas iterumque iterumque rotando,
Componas singillatim sensa omnia mentis.

Mira fides: longe qui distat cernit amicum

Nullius impulsu trepidare volubile ferrum,

Nunc hic, nunc illuc discurre: consoci haeret,

Observatque styli ductum, sequiturque legendo

Hinc atque hinc elementa, quibus in verba coactis

Quid sit opus sentit, ferroque interprete discit.

Quin etiam cum stare stylum videt, ipse vicissim

Si quae respondenda putat simili ratione

Litterulis varie tactis, rescribit amico.

O utinam haec ratio, scribendi prodeat usu,

Cautior, et citior properaret epistola, nullas

Latronum verita insidias, furiosque morantes.

Ipsae suis Princeps manibus sibi conficeret rem:

Nos soboles scribarum emersi ex aequore nigro,

Consecraramus calamus magneta ad oras.

Bembum itaque telegraphi auctorem praedicamus?

Legitne Volta, legit Morsius, legit Marconius

mirabiles versus?

Consentis Brutorum?

R. PANCARO.

DE TERTULLIANO RHETORE

INTER omnes latinorum litterarum studiosos hoc primum iam satis constat, Quint. Sept. Flor. Tertullianum, praeclarissimum quidem praeter ceteros eiusdem generis scriptores, parum olim in deliciis eruditorum fuisse; quod sane nemini mirum videbitur, qui obiter tantum Africani scriptoris opera gustaverit.

Haud enim dubitari potest quin Tertullianus, quem uno ore omnes consentiunt primum sermonem proprie christianum finxisse (1), nimis saepe obscurus et difficilis ad intellegendum sit, sive ob difficultiorem struendi rationem, sive ob rariorem vocabulorum vel obsoletorum vel nove positorum usum, sive ob alia huius generis, quae omnia praesertim, neque mirum, iam pridem multos deteruisse videntur viros doctos, quo minus Tertulliani in studia incumberent.

Ad hanc autem, quam et veteres scriptores questi sunt obscuritatem (2), accedit etiam ut Tertullianei libri innumeris mendis et corruptelis inquinati fuerint, ne dicam sint; adeo ut non iniuria videatur Nordenius, vir tam magnae existimationis, ominatus esse: *Wie für Appuleius, so gebrauchen wir für Tertullian dringend eine sprachliche und stilistische Analyse, ferner einen Kommentar in der Art, wie wir ihn von Salmasius besitzen zu «De Pallio», der schwierigsten Schrift in lateinischer Sprache, die ich gelesen habe* (3).

(1) Cfr. sis HARNACK, *Sitzungsber. d. Berl. Akad.* 1895, 146.

(2) LACTANTIUS enim in *Div. Inst.* VI: «Tertullianus fuit omni genere litterarum peritus, sed in eloquendo parum facilis et minus comptus et multum obscurus». Item HIERONYMUS, *Ep.* 49 ad Paul. «Tertullianus creber est in sententiis sed obscurus in eloquendo».

(3) Cfr. NORDEN, *Die antike Kunstprosa*, pag. 615.

Cum vero Tertulliani genus dicendi, quod singulare prorsus appellare non dubito, temporibus aevi, quod dicitur, mediis, omnes fere deteruerit eruditos quo minus in eo tractando desudarent, nostris contra temporibus nonnulli viri docti id accuratius describere susceperunt, ita ut haud procul videatur abesse dies, in qua de vario tamque singulari sermone quid tandem sentiendum sit poterit diiudicari. Verum in praesens nondum videtur, mea quidem sententia, plane perfecteque esse exploratum quo scribendi genere Tertullianus usus sit (1); ac mihi facile, candide lector, te assensurum confido quum nonnullas sumperis in manus commentationes, quae de hac re iam inde a temporibus Fr. Oehlerii, Tertulliani editoris procul dubio optime meriti, ad nostram usque aetatem conscriptae sunt, quasque, brevitatis causa, memorare supersedeo. Ac mihi, prius quam propositum aggrediar opus, hoc unum confitendum, ex omnibus iis, qui aetate nostra in rerum Tertullianearum studiis sint versati, vix quemquam natione Italum existisse, aut ne vix quidem; atque utinam in tanta luce studiorum haec quoque apud nos excolantur studia fulgentiorque in dies ob oculos nostros Tertulliani imago splendeat.

Gratum in praesens, aut ego fallor, lectoribus faciam, si de sermone Tertulliano pauca delibavero, quae «pigmenta orationis» appellare Cicero solebat, quaeque ad dicendi genus ornandum atque illuminandum saepissime adhibebant tum Graeci tum Romani rhetores. Ac quidem quum nemo dubitet, quin Tertullianus singularia quaedam vocabula, locutiones, constructiones, grammaticum genus plane suum adhibuerit, et tritam a Latinis scriptoribus viam ita longius reliquerit, ut eius propria videatur formula illa: «paraphrasitica et variata», qui contra, eius scripta obiter tantum cognoverit, hoc nimirum fatebitur, Tertullianum a rhetorum placitis praecceptisque haud alienum fuisse. Quod scilicet non mirum ei erit qui se animo et cogitatione converterit cum ad tempora illa Frontonis, Apuleii, Minucii, Gellii, Cypriani, Arnobii, tum maxime ad Tertullianum ipsius vitam, mores, ingenium, doctrinam. Ne nunc enim de ceteris loquar africanis scriptoribus, Tertullianus profecto, ut qui meridiana regionis homo, fervido et paene luxurianti ingenio mirum in modum praeditus erat, atque ex hac, in primis, multa et varia mentis permotione illa videbatur efflorescere colorum copia, quam fere in omnibus eius operibus deprehendere licet. Neque vero qui diligenter eius scripta legere assueverit indicabit eum, verborum luminibus sententiarumque adhibitis, verum pondus et gravitatem debilitasse; quin immo, aut nemo, aut, si quisquam, ille scilicet non in eorum habendus est scriptorum numero quos Quintilianus his castigat verbis: «Sunt qui neglecto rerum pondere et viribus sententiarum, si vel inania verba in hos modos depravarunt, summos se iudicent artifices, ideoque non desinant eas nectere, quas sine substantia sectari, tam est ridiculum quam quaerere habitum gestumque sine corpore...» (2).

Tertullianus, contra, totidem verba, totidem adhibuisse sententias dicendus est; neque mirum sane, si hoc animadverterimus, eum, primum omnium, via ac ratione ut Christianam religionem a superbis adversariorum calumniis malignisque suspicionibus de-

(1) Non me scilicet adsentientem habebit MAXIMILIANUS KLUSSMANN, qui in opusculo cui titulus: *Curarum Tertullianearum* Particulae tres, 1886, pag. 1, haec habet: «Quicumque... adhuc de ea re (scil. de latinitate Tertullianea) exposuerunt aut oleum aut operam perdidisse dicendi sunt».

(2) *Inst. or.* IX, 3.

quos ipsi e nativo viridario excerpere et longe proicere conantur, ab exteris nationibus, quae nunc maxime secundis rebus omnibus vigent, in proprios hortos insertos et cultos in austria summi in quotidianum usum, utilitatem et ornamentum passim apud exteros nunc referri. Quod quidem nos ne Minerva nostra extenuare, aut quavis ex parte extollere credamur, eam fide magna reddimus verborum sententiarumque summam ab Hermanno Diels doctore, cuius operam ad usum latini sermonis vulgandum non semel memoravimus, Berolini pronuntiatam, cum, viii id. Nov. superioris anni, athenaei popularis aulae accedentes deisset (1).

Qui quidem exordium dicens a conventu, quem sapientes viri Berolini habuerunt, ut vel infimus ex plebe quisque ardas agere ac suscipere intellegeret ac teneret, fasana est operae pretium illic fuisse recogitum in hoc, ut nonnullae constituerentur expositiones latini sermonis, et exercitationes, quasi porticum disciplinarum omnium incedarum, aye Pallas haec, aye Minerva tuerentur, quasi quid necessarium in omnibus, quae spiritum attingant. Historiae enim - sic ille ferebat - humanae, tum divinae sapientiae libri, tum studium iuris et scientia omnis atque latini eloquii cognitione esse non possunt. Quibus casere si quis voluerit, cum disciplinas ceteras violenter, noscet aliquid deesse, et plenior hanc non libere in singula.

Hanc autem finem Diels applicabat, exponens inter duo annorum millia (totidem enim fluxerunt anni a Tullianis temporibus ad aevum, quod medium dicitur, a xvi ac xvii saeculo ad nostrum recentius), disciplinas omnes hoc sermone semper vulgatas ac traditas. Quae vulgari sane sermone gentis si quis docuisset, prius et ad manus quotidie erat latini liber, unde deprompserat, et ad quem in dubiis, aut in gravioribus reditus erat.

Difficillimum hinc ipse Diels indicabat ea tradere, nisi, qui addidit, vim, originem virtutemque latinae vocis optime calleat. Nec vero aperet magister, se intelligi, nec discipuli sperent se posse intelligere, nisi prius quid latinae virtutis in vocabulo sit probe isti intellexerint. Saepe accidit etiam ut, multis uniusque vocibus et propria lingua accersitis, puta Teutonica, Anglica, Gallica, dum aliquid praesentis hinc explantare videntur, sexcenta congerantur verba, quibus coacervatis, nihilominus deest illud, quod loquuntur, quod loqui latini proprium est, quodque saepe una tantum voce confert, quod sexcenta verba non comportarunt.

Tum denique addebat Diels sapientes viros in hanc sententiam et consilium de inducenda latina lingua in athenaei popularia devenisse, eo maxime quia pro eloquio hoc pugnet fere consensus quidam totius orbis terrarum; non enim de cultis gentibus humanioribusque nulla quaestio - est populus, tamque immansuetus, tamque ferus, penes quem catholicae religionis ministerio sermo iste non innotet. Atque ad Germanicam gentem et Gallicam et Anglicam veniens notabat in domestico publicoque colloquio plures esse dicendi modos omnino latinos, plurima vocabula, quae a Iulii Caesaris tempore accepta, feliciter tot saeculis retenta sunt, ibique una cum cultu, et humanitate floruerunt. Denique iniquum esse, et quasi aelus, privare plebem tot notionibus, tot rebus, quae latinis inscriptionibus passim in monumentis publicis, privatisque, in templis,

in museis, in coemeteriis historiam populi patriaeque regionis attingunt.

Hic ergo de causis potissimum - minora argumenta studio brevitatis omittimus - ille doctor eximius non modo optimum fecisse sapientes ostendebat, qui latinae linguae studium in athenaea popularia retulerunt, sed quasi debitum quid, sed necessarium omnino.

Tum ad coronam, ne quis opponeret difficilem esse linguam, arduam scitu, ac paene imperviam, demonstrabat latinum eloquium ita esse aureum indole, facile dictu, suave sonans simulque maiestatis plenum et gratiae, iucundum auribus, ut magna sit in eo discendo facilitas, maxima in cognoscendo felicitas.

Quo quidem ut auditores potirentur, Helm germanico doctore talis est mos ac disciplina: Exercitatio illa, quam literae A notant, coram legitur, ac explanatur, et quicquid latinae constructionis in illa est - nam a verbo initium - aperitur. Inde interpretatio. Itaque a significatione propositionis in complexu digressus ad singulorum interpretationem verborum, nominum, formae, enucleate. Eadem factio circa verba, circa singulares appendicis normas, circa potissimas regulas « syntaxis ». Mox gradus per prospectus exercitationibus additos, quibus omnia coram efferebantur, nempe declinationes, coniugationes, adverbia, eorumque modos, origines. His, atque in hoc operae pretium, memoriae traditis, concitate omnia rursus ore, bis, terque et ultra ingeminari. Opus domi perficiendum est exercitatio, quae sub litera B.

Sequenti acroasi quotquot in exercitatione A ore pronuntiata fuerant, restaurantur; mox per propositiones singulas ea omnia, quae in conficienda domi exercitatione B edita fuerant eodem ritu, quo actum fuerat de A, instituuntur, et satis donec sit singulis factum; auditoribus, qui de re petant, explicationes dantur.

Ita porro taedium longe aberat, et insequenti anno iam Caesaris IV de *Bello Gallico* liber in manibus pluribus ex athenaeo, quod « Universitatem studiorum » vocant, discipulis magisterium peculiare suppeditantibus.

Iamque si Germanis ita bene, bene sit, et vertat. Apud nos vero qui sumus Itali, novus atque idem planus et felicior tradendi modus mihi videtur ac peculiaris, de quo in proximo agemus, sicut quae tentamus placuerint.

H. DE VECCHI-PIERALICE.

DE SINENSIIUM MILESII FABULIS

SINENSIIUM AN MILESII FABULAS DICAM? — Lepidum sane dubium, subtile, atque argutum; verum, quoniam latine dicendo Milesias fabulas appellare cogimur, quoniam nomine eas denotabimus cum Sinenses scripserint?

At est huiusmodi scribendi genus Sinensibus? Shing-che, vir patrii in litteris peritissimus, in *Revue et Revue des Revues* commentario nuper respondit: est equidem, et quamvis scribendi arte cum laponiae sororis gentis scriptis, quae Galli Anglique scriptores exemplo expolierunt, nullimode aemuletur, proprias sibi laudes, easque non exiguas neque levis momenti, ipsum quoque sibi vindicat.

Non defuerunt ferme Sinensibus viri litterarum curiosi, qui eorum poemata aut sapientum opera investigaverint; fabellarum autem quas Milesii generis ad instar ediderunt nullus hactenus historicus exstitit.

Difficillimum quippe munus! Adeo enim illiusmodi libelli per imperium late immensum effusi sunt,

ut et colligere et digerere titulos perarduum cuique videatur: quinimmo, pleraque eorum moles ab oblivione, qua obruitur, revocare operae pretium non est. Sed in tanta multitudine, nonnulla adsunt scripta pulchra plane et studio digna, et quae nec laponesium, nec Indorum libris quidquam invideant.

Quatuor supra decem immortalis veluti afflatus opera Sinenses recensent: *Trium Regnorum historiam*; *Annales palustres*; *Occidentalia itinera*; *Occidentalis cubuli historiam*; *Barbiton historiam*; *Rubri cubuli historiam*; *Officinae iocum*; *Proelia Chouensium civilium*; *Flammiferi cuiusdam frustuli inquisitionem*; *Malum pretiosae palmitudinis*; *Sceptrum iaspidis*; *Ping-san atque Leng-Yen historiam*; *Daemonum exorcismum*; *Spirituum apothoeosis historiam*.

Sinensium fabularum divisio triplex. Sunt enim fabulae historicae, fabulae religiosae aut mysticae, fabulae amatoriae. *Trium regnorum historia*, *Annales palustres*, *Proelia Chouensium civilium* ad primum genus pertinent. Subiectum enim praebeuerunt poetis Sinenses eventus; at fictionibus innumeris paginae sciant, quas uberrima agilisque scriptoris mens suo ex penu protulit. *Trium Regnorum historia* longe optima huiusmodi librorum esse videtur, auctoremque eius Lo-Kuan-Chung maxima gloria donasse. Capita ad centum viginti numerantur, quorum singula iam ipsa prolixitate deterrent. Res innumeras quibus narratio conseritur vel numerare longissimum sit! Fabulae personae amore aut odio furentes magnanimitate sceleribusque contendunt: insolita, impossibilia, absurda exsurgunt passim. Hsia-Hou-Tun suum ipsius oculum deglutit; K'-ung Ming lyra, Yun gladium, Lu-Fu cuspis magica portenta operantur: equus quidam aequatoriales gradus quinque, una vix hora, cursu absumit, montes ut avis transiit volatu, flumina natatu superat.

Trium Regnorum historia Sinensium quasi *Ilias* est. Lo-Kuan-Chung, veluti Walter Scott alter, historica gesta suae mentis fictis fabulis miro ingenio coniungit.

Daemonum exorcismus, *Officinae iocus*, *Occidentale iter* alterum genus attinent, quorum ultimus liber pulcherrimus. Imperatoris e Thang genere frater iter occidentem versus aggreditur, ut sacros libros recuperet. Obstacula occurrunt immania, terrarumque orbis numina omnia in illum insurgunt. At viro dii auxiliantur, eorumque praevalidus nubium rex.

Amoris fabulae amorem vix respiciunt omniaque potius quae in domesticis negotiis graviora contingere possunt enarrant, aut effingunt fecundissima copia adeoque varia, ut rerum seriem apte persequi perarduum fiat. Prima dramatis persona iuvenis plerumque est, qui acri conatu studet ut in litteratorum ordinem adscribatur, puellamque tenuissimis distinctam pedibus uxorem ducat.

Fabulae vero huiusmodi taedio incredibili lectores afficerent, nisi interposita parva legerentur poemata saepe suavissima. Inter tragicas commenticias fabulas celeberrima est in florilegio quodam illa, cui titulus *Kin-Kou-Ki-Kuan*, iuvenis litteris deditus - fabula narrat - puellam in hortulo cum matronis deambulante furtim explorat, eamque e summo muro extollens caput salutat. Puella aufugit, sed ille proilit ex muro in hortulum, muccinum invenit, diripit, deinde ad speculatorium redit. Ancillae vero paulo post muccinum quaerenti fidelem sese illius custodem spondet, quoadusque dominae restituat. Nuptiae clandestino ritu celebrantur; at sponsi pater mox illum cogit, ut ditissimam ex asse haeredem uxorem ducat. Puella misere derelicta legatum infideli viro mittit, qui rediens muccinum a iuvene

(1) Volkslatein. - Vorwort zu Dr. R. Helms Übungsbuch für vollständige Vortragskurse und Vortrag « Über die Bedeutung des Lateins für unser Volk und unsere Zeit » von Professor HERMANN DIELS, Sonderabdruck. — Lipsiae, ex off. Teubneriana, 1901.

« Cum enim quaerunt adhuc nondum tenent, cum autem non tenent, nondum crediderunt, cum autem nondum crediderunt, non sunt christiani » (De praescr. haer. 14).

« Quis mali extraneus nisi qui et inimicus? Quis inimicus nisi qui et expugnator? Quis expugnator nisi qui et punitor? » (Adv. Marc. II, 13), etc.

Arrepta autem occasione non possum quin alia huiusmodi notatu digna afferam, quae legentis animum hic illic alliciunt, eundemque satietate, si quando, correptum, delectatione quadam afficiunt. Ex paucis enim, quae infra sequuntur, exemplis, id plane efficitur. Tertullianum nonnunquam pluribus eiusdem generis verbis facete sententias extulisse, quas, contra, paucis comprehendere poterat:

« Qui bellum spirituale adversus spirituales hostes spirituali militia et spiritualibus armis spiritualiter debellaturus est » (Adv. Marc. IV, 20).

« Si Marcion novum testamentum a vetere separavit, posterior est eo quod separavit, quia separare non posset nisi quod unitum fuit; unitum ergo antequam separaretur postea separatam posteriorem ostendit separatorem » (Praescr. haer. 30).

Ita saepe iocabatur ille subducti supercilii homo severissimus, tanta scientia tantaque eruditione repletus. Quam ob rem ne hoc quidem mirabimur, eum, dicacem quoque ac facetum hominem, ita locutum esse, nunc risu quodam: « Non placet Deo quod non produxit: nisi si non potuit purpureas et serenas oves nasci iubere » (De cult. foem. I, 8), nunc verbis ad iocum exquisitis, velut: « Illa anima... aëri postea insultabit in aquila aut mari postea desultabit in anguilla? » (De an. 32). « Cultum dicimus quem mundum muliebrem vocant, ornatum quem immundum muliebrem convenit dici » (De cult. foem. I, 4). Tum etiam « Ad lenonem damnando christianam potius quam ad leonem » (Apol. 50). Et sexcenta huiusmodi. Sed haec hactenus. Cetera autem non Tertulliani tantum propria, sed eorum omnium scriptorum praecipua, qui rhetorico colori praeter modum saepe indulerunt, operae pretium est ut missa faciamus. Alia quaedam, quae sunt graviora neque levi, quod aiunt, brachio agenda, in posterum differre iuvat. Interim haec, quae strictim de ista re attigi, quamvis imperfecta sint et manca, cum benevolentia, precor, excipiantur.

Galatinae in Apulis.

IOSEPHUS MARRA.

CRUCIS HISTORIA (1)

IV.

INTER renovatae Christianorum picturae specimina, quod Ravennae S. Apollinaris ad aedes usque demiratur luculentissimum est novi aevi testimonium. Artifex, qui argumentum sibi delegerat effigendum Dominicam Transfigurationem, Redemptori, novo numinis splendore induto, sermonis sensum sufficit, quem tum Christus Dominus de mundi redemptione habuit: « loquebatur de excessu, quem completurus erat in Ierusalem ». Crucem itaque in caelo effinxit, cuius in centro Christi effigiem retulit. Ut autem perspicua fieret expletae redemptionis significatio transversis crucis brachiis A et Ω posuit; in vertice autem ΙΧΘΥΣ, sub imo Salus mundi scripsit.

Plana est inde artificis mens Christum effigendi cruci fixum, licet vix eius faciem in cruce posuerit. Ceterum suffectio haec nova prorsus non videtur,

(1) Cfr. num. sup.

si quis perpenderit Constantiniani labari signum, quod Christi nomen referebat, in summa cruce inscriptum.

Qui ritus igitur Crucifixi Domini effigendi plissimus, unde ignominiae aut cruciatus quaevis nota exsulavit, in phialis redivit, quae Ierusalem in Anastaseos basilica repertae sunt; vitrea enim vasa illa haec praeseferunt: Crux in monticulo tribus iugis insigni inter latrones cruci fixos eminet, cuius e latere quatuor aquae rivuli effluunt; ipsa autem non ex trabibus constare apparet, at veluti e palmarum frondibus contexta. Desunt protectores duo, qui passim in sarcophagis labaro custodiendo effinguntur, sed primi hominum parentes hinc et inde genuflexi adorant novae salutis signum; desuper, in laurea corona Christi nomen amplius non legitur, sed eius effigies exprimitur. Nullum sane dubium hanc effigiem persimilem esse ad unguem imaginis illius, quae in S. Apollinaris templo cruci addita est, eandemque significationem praeferre, quam nomen Iesu sanctissimum in Constan-

saeculum usque VII et VIII pervenimus, cum ipsum Golgothae cruentum miraculum describitur. At vel tunc artifices ignominiae aliquid supplicio Dominico minuire conantur, eiusque imaginem vestiunt omnino ampla tunica manicis carente, qua nonnisi serius expoliabitur, ita ut simulacro Redemptoris vix perixoma circa lumbos colobio sufficiatur.

Brevi sic Crucis historiam attigi: a Calvario monte calacumbas petit, ubi Christiani per tria saecula et ultra naviter condidere, ac pientissimo ritu eius formam vertentes, eam anchorae sub specie, dulcis spei signum, neophytis praebuerunt et martyrum in sepulcris adumbrarunt. Neque spes illa fefellit: Constantinus enim victor Crucis item victoriam constituit, quae tandem in lucem rosis gemmisque redimita, palmis contexta progreditur; labaro innixum, quod infamiae nota exstiterat, triumphans circumfer-

« Transfiguratio Dominica » in templo S. Apollinaris, Ravennae.

tini labaro obtinuit. Est immo in altera ex phialis ipsum Christi integrum simulacrum, tunica vero et pallio coopertum omnino, et quamvis expansis stet brachiis, veluti si cruci confixum se manifestet, ipsam tamen crucem prorsus artifex omisit. Vetustiora itaque Crucifixi Domini monumenta, quae primam aetatem post derelicta mystica signa sequuta sunt, aut crucem praebent cui agnus subditur, ablata Christi effigie, aut eius faciem vix in centro crucis, aut denique unum nomen: quodsi quando Christum referunt, crucem vicissim adimunt omnino.

Romae similiter, immo apud orbis civitates, quae solis occasum spectant, lento gradu progredi christianam artem comperimus. Quarto saeculo delabente, quinto ineunte, crux nuda absque divina victima primum redditur; sed ab ipsa cruce ferum quicquid aut crudele abigere summa cura student artifices, eamque palmarum frondibus vel floribus contegunt, intexunt gemmis, distinguunt et fructibus. Sequenti autem aetate nostris quoque in templis Christo Redemptori agnus mysticus sufficitur ad imam crucem, prouti sanctus Paulinus scribit de musivis operibus Nolanae basilicae canens:

Sub cruce sanguinea nivea stat Christus in agno,

Deinde supra crucem, in summo caelo, inter nubes et gloriam patris, adiicitur Christus: quo ritu ad

tur, ad humanum genus e servitute corporis animique vindicandum.

Ex ineditis MARIANI ARMELLINI.

ARABUM MORES

PLAUDITE! Vivo adhuc, at ubi nunc sim, ferme vel ipse nescio, qui unde venerim scio, et ubi cras futurus ero prorsus ignoro. Accipite ergo hanc epistolam ex nescio quo loco scriptam, nisi forte satis sit vobis nosse me scribentem in « kaffearia taberna » — utor verbis a vobis optime in latinum sermonem investitis — morari, qui kaffeeum, potionem suavissimam, et nostro longe kaffeo praestantiores, nunc summis labiis libo, gusto, sorbillo, dum scribenti et arcanos illos insolitosque characteres super charta notanti adstant curiosi plures, neque carentes superstitione quadam circa meas magicas artes. Qui sunt hi? Nescio; nescietis et vos; neque enim ego eos barbara loquentes intelligo, neque ipsi me peregrinum, et per non quaesita peregrinantem loca, forte, ut meus est mos, gradientem intelligunt.

At quoniam provocavistis me ut scriberem, scribo; si desiderium vestrum non explevero, vosmetipsos incusate, non me, qui certa dare non valeo, qui Parisios reliqui Africam visurus et invisurus, et ex Massaua vestra per Aethiopes in Transvaalanas regiones iturus.

Qua de causa? Quo fine tantum iter?

QUORUNDAM ANIMALIUM VIAE, PUGNAE, INSTINCTUS

QUONIAM eo tempore sumus, quo res hae propius percellant, aliquid adnotare placet in iis, quae ab animalibus offeruntur miranda potius quam respicienda.

Et haec nos quidem aspicimus potius quam perspicimus, nisi altius oculos intendamus. Causamque rerum potissimum in exiguis etiam fateamur pulcherrime facientem, et minima quaeque opportunissime temperantem ac disponentem.

Prima itaque sunt animalibus praescripta itinera quaedam, alimento eorum et generationi mire convenientia, quae adamussum pariter variarum ornatui tempestatum et conditioni respondent, atque hominum utilitati aptissime inserviunt.

In quibus mihi notanda praecipue occurrit lex, qua maris et caeli patet his via felicior longe ac tutior illa, quam nos fulti doctrinis, experientia muniti, omnibus denique subsidiis praecincti aggredimur, calamitatibus et infortuniis obnoxiam.

Hirundines enim certo tempore discessurae, quasi e condito simul, singulis turmis per oppida singula nativa, atque, ut ita dicam, patria coactis, ire per aerem, redire, laetitia diceret gestientes, ibique morari, diuque interdum innectere quasi moras. Ne credas id absque causa; temporis opportunitatem exspectant, non qua serenitas sit aether, et mare placidum, sed qua consensient afflet ventus in loca petenda. Ubi instinctu novere haec esse coram, subito consilio cohorte facta, aciebus instructis, inire volatum, addere sese sociis, quae proximiores litoribus quaerendis exstant, ac demum agmine longo, exercitu magno pennas dare secundis flaminibus, et ex Italicis regionibus in Syriam, in Aegyptum, in Libyam, in Mauritanias geminis tuto procedere.

Absit ut cogites devias ire, errare posse, deficere. Unaquaeque probe noscit unde abeat, quo tendat, qui sint scopuli, insulae, arae ad requiescendum in via. Nec una deest propositio. Revisent ad apicem domos, tecta, turres unde venerunt, unde vere novo migraturae in nostra redibunt; nec defuere ex hisce delicatissimis avibus, quae singulis autumnis, quae vere quovis, alligatis ab hospite taeniola et charta sub ala, nunciae fuerint mutuae salutationis inter homines qui Italiam et Africam incolerent, nec alio modo, nisi hirundine hac, novissent esse eum, a quo salutarentur quotannis.

Numquid unquam fefellit eos ventus? Numquid, iter quum facerent, procella unquam orta est?

Quae de hirundinibus dixi, haec etiam de coturnicibus dictum velim, quibus idem iter, eademque quotannis gemina conspicienda sunt litora, praeter unum illud, quod plerumque noctu aggrediuntur, diebus delitescunt in herbis et paleis ad litus maris, at palabundae et vix binae. Idque eo mirabilius; nam non ceterarum exemplum eas movet, nec multitudo similium trahens, sed quaedam interior vox, quam quo nomine appellem nescio, monentem autem scio. Atque haec talis est ut, quae singulae aut binae tantum evolare ac demigrare videantur, debito spatio interposito, ad oppositum quaesitumque litus pervenire simul cernantur. Quapropter quotannis est iis tum Maio, tum Septembri mense miserrima clades ex retibus ad oras pelagi praeparatis.

Cur autem insidias anno insequente non vitant? Cur alio non appellant? De itinere vox illa monebat, de insidiis non admonebat.

Et quid erit scolopax nobis? Aestate nives et frigora quaerens aut Alpium asperissima, quae inter Asiam et Europam sunt, ac Urales montes vocantur, aut si qua habentur inaccessibili gelu loca deserta tenebit, ibique dabit operam filiis; redeunte gelu, et saeviente apud nos hieme redibit; nec tamen erit insidiator aut scrutator ex nobis, qui de invento aut reperto scolopacis nido gloriatur.

Iam nunc est sermo de iis, quae mirabile dictu! animalia subdita septem sunt stellis, quas Triones appellant, aut Carrum, aut Ursas. Ex hisce pleraque ubi concrevit glacie mare, perpetuoque illo Borea semestri omnia niye

obducta et abdita sunt, indumento albo vestiuntur, ne hostibus, ursis praesertim albis, facile innotescant. Tum ex regionibus illis asperissimis, ubi mitiorem aerem sex experta sunt mensibus, ex illa Borealis poli pace descendunt, quasi exulans inde sex mensibus lumen sequentia, reditura rursus ad Arcticas oras, ubi tempus monuerit.

Sed nos fortasse de iis peculiarem sermonem constituemus, prouti constituemus pro certo de piscibus ex loco in locum migrantibus, quorum exodus et vices facto patent, causis latent, reditus non satis notescunt.

Nunc ut finem, prout spatia ferunt acerba, scripto componam, aliquid addam de instinctu illo mirabili, quo animalia se suosque tuerunt, atque illa praesertim, quae minus ad bella et praelia parata videantur.

Ecquis enim credat esse Martis et vim et animos columbis humanissimis, quibus non modo in accipitres, in milvius pugnam ineant, sed felici praelio victores existant, et immisericordes, incruenta quidem sed indeprecabili, neque minus tamen horrenda, nece mulcent latronem sanguinolentum et execrabilem?

Rem ita faciunt. Vix columbis innotuit milvium, accipitrem, et siquid huius est generis, ter quaterque grassari, ubi illae versentur, et caedem filiis carissimis comparasse, hic illic in foraminibus rupium altissimarum, ad arborum procerissimarum truncos quo melius possunt modo abdunt se, delitescunt, occultantur, acutissimo quo pollent visu longius aerem scrutantes. Ubi hostem viderunt prope habitacula sua inferius ambientem, simul omnes prodeunt e latebris, et agmine facto, consertae super latronem ita ingruunt, ut necesse illi sit, si uti alis velit, propius terrae volare. Qui, impatiens dominium imbellium, non stare, non morari, sed abire in liberum et apertum. Frustra. Cohors aeterna super terga impendebit, quam ipse non unguibus, non rostro valet diffindere. Nulla ad cibum capessendum quies, ad bibendum nulla inimico, dum interea illae, manipulis e grege dimissis, per orbem pascuntur. Sic ille aut fessas ad mortem necabitur, aut, idque saepius, immo plerumque, in flumen aliquod, in mare, in lacum compellitur, prementibus desuper omnibus, adnitentibus, neque linquentibus, nisi prius viderint et calcaverint apertis alis inutilia super aqua mortiferis conantem, et in profunda miserrime descendentem.

At si qua sit inter animal et animal proportio, tunc pugna, tunc praelium aliquid ex epico induit, et vel Homérico dignum carmine videtur. Exemplum afferam.

Glandibus et castaneis vescuntur maialium greges ad Apenninorum radices. Martii lupi apenninicolae, tum premente frigore et pallente nive, tum adigente fame, ex nivoso et nimboso cacumine ad inferiora montosae domus descendere solent, sibi, suadentibus esurie et rabie illa inexplebili, suinos facile patere greges putantes. At vix odor vento innotescit, aut suspicio inimici aliquo signo ingruit, aut, quod facilius est, aliquis e subius respexerit, ineffabilem grunnitum primus emitit, et fuga salutem; si solus, petit; si plures, terga ad tergum constituunt, et, classicum grunnitu canentes, impetum luporum exspectant. Interea silva omnis resonare vocibus illis suinis, quae nescio quid praefertur inter iram et dolorem, et eodem tempore undequaque concursus ad locum. Arbusta, vepres, quodcumque patet furiantibus porcis, atque ruentibus, praecipiti cursu anhelantibus ferociter, et spumas mandentibus. Momento temporis lupinus manipulus includitur denso circulo suum, qui circulus in momenta arctior fit; nam, qui minores viribus ac dentibus, rostrum a facie luporum digredientes retro ferunt, et quasi alterum orbem faciunt post principes, quibus laniena commissa est; id enim eo tendit, ut sensim rostra porcorum luporum membra contingant. Suina buccina clangit interdum sine mora, et novi bellatores iugiter adventant. Seu terrore, seu salutis instinctu fiat, lupus et lupi saltum moliantur, quo integra cingentium corpora maialium tranent. Hoc lanienae initium; nam vel principes vel triarii corpora volitantia saltu dentibus et rostro arripientes in oppositos porcos vi magna repellunt, hi in alios, et alii in primos, dum lupino sanguine rubent rostra maialium, dum volitant exta e dissecto luporum ventre per aerem, dum

tota tellus sanguine redundat. Neque horribilis cessat ludus huiusmodi, qui cum lusu pilarum apud nos commune aliquid habet, nisi prius non lupi, non lupus, sed disiecta ac propemodum comminuta membra occupent aerem; aerem composito dicam, quia nunquam terram attingere fas est, solummodo horrentia et hiantia rostra porcorum. Quum autem hisce compertum sit non esse amplius in ludo lupos, sed quaedam avulsa capita, quosdam armos, et osseas crates, tunc circumspicientes cauti terram scrutantur naribus, et reliquias illas, si quid adhuc vitae supersit in iis, novo exagitant ludo, donec penitus contritum quid sibi videantur.

Haec autem satis nunc habeantur. Nos, qui testes olim fuimus, alia eaque pluribus ignota de hac re proxime constituemus.

M. LANI.

EX AMERICIS

De praeside Mac Kinley suo muneri initiato.

QUUM longo et ob hiemem iniucundo itinere defatigati ad optatum tandem pervenissemus locum, id est Washingtoniam de vehiculo hilares descendimus mirantes, quae oculi essent conspecturi. Omnes, quae circa nos sunt, viae hominibus plane reatae singularem quidem praebent aspectum, sed nos omnino impediunt, quominus ocius progrediamur. Hodie enim festus peragitur dies, quo praeses Mac Kinley augustum suum et supremum munus cum fidelitate iureiurando inturus est. Ad sunt itaque reipublicae fautores, qui magno affectu sunt gaudio, quod ipsorum cura industriaque praeses electus sit; adsunt et populares, qui profligatum Bryan lugentes, communia tamen suffragia, amoto factionis animo, approbant et praesidi munus ingressuro magnopere applaudunt; adsunt etiam sexcenti tam ex patricio quam ex plebeio genere, qui sive rei novitate, sive videndi cupiditate allecti, rei eventum mira cum patientia aucupantur.

Iam vero, viis frequentibus relictis, ad « Albam domum » quae anglice *White House* dicitur, sine mora properamus. Quae ut in conspectum venit, mirum in modum commovemur; domus enim illa illustrissima ob oculos versatur, in qua summus gentis Reipublicae gubernator vitam degit, de qua digna ubique terrarum mentio saepissime fit. Aedificium vero simplex quidem est nec magnum, sed elegans et oculis pergratum. Praeterea amoenissimum, in quo domus sita est, viridarum domum haud dubie reddit dignam, quae tanto talique coryphaeo mansioni sit. Exeunte anno 1792, Washingtonio praeside, aedificium exstrui coeptum est, quod tandem aedificatum Angli anno 1814 igne fere deleverunt. Quum igitur domus restaurata, ne ignis notae paterent, albo colore ornata sit, communi populi voce « Alba domus » nuncupatur.

Quae dum mente revolvimus, praeses omnibus silentibus et aperto capite adstantibus, demum provenit et populo salutato vehiculoque ascenso, triumphali cum pompa ad Capitolium, Pennsylvania via, deducitur. Quae plebs viam utrinque obsidet, eum magno cum plausu et ingenti cum laetitia prosequitur. A longe illud quod ad excelsas nubes minatur, Capitolium magnitudine et amoenitate inclytum sub adspectum cadit. Quantum et quam elegans atque quam venustum aedificium! Non potes, quin reputes, te non Washingtoniae, sed Romae morari, quippe Capitolii tholus Romano Sancti Petri tholo similis est. Permagnum hoc aedificium, Washingtonio ipso praeside, aedificari coeptum et labentibus annis amplificatum anno 1859, eam, quae nunc habet, magnitudinem adeptum est, decus vero et coronam totius operis eximius ille, qui eminet, tholus constituit, cui nitida columellis ornato immanis libertatis statua superimposita est. Tres amoenissimae, quae oculos delectant, porticus omnesque egregii aedificii partes in unum spirantes admirandam praeseferunt elegantiam atque amoenitatem. Totum quod iure admiramur aedificium septingentos quinquaginta pedes et unum longum est, ac trecentos quinquaginta pedes latum,

PER ORBEM

ANGLICA diaria loquuntur passim de ferro novo itinere mox per mediam Germanorum Africanam coloniam deducendo, cuius incoepus certus iam esse videtur. *Deutsche Bank, Berliner Gesellschaft* aliaeque Germanorum argentariae mensae earumque sodalitia manus rei admoverunt, seseque iam Germanorum respublica vadem dedit de lucris quae sodalibus post expletum opus erogabuntur: eisque immo et certa arva fore ut adsignentur promisit. Quare cito ea pars novae sternendae viae inchoabitur, quae ex Dares, Salam, Mrogoro locis nomen habebit, novaque deinde prosequetur per Mrogoro-Toboro in octingenta chilometra producenda.

His ausibus dum humanitati commerciisque provehendis consulitur, propagandis quoque ac communicandis citius morbis aerumnisque facilius patebit aditus. Quod quidem pertimescendum novissime facit periculum Elisabeth ex portu innotescens, cuius incolae ob mures plurimos pestis lue extinctos, in horridum inciderunt pavorem, ne brevi atrox contagium suas civitates depopularetur: receptum est enim murium huiusmodi clades quasi praesagia luis proxima passim praeferre. Iisdem diebus e Saratow, Russiae loco ad Volga flumen, nuntiatur putealia quaedam plaustra decem et quatuor, e vehum serie fortuito divulsa, in curru viatorum malo occursu incidisse, ita ut quinque horum vita functi, vulnerati unus et viginti lugeantur.

Apud Americanos fervet opus ad omnium artium recensionem parandam, quam Buffalo in urbe proxime inaugurabunt.

Quo tamquam ad indictas nundinas convenient omnes Americanorum industres viri, aut artifices, aut agricolae peritissimi, ut, quae sua quisque portenta assequuti variis artibus fuerint, civium advenarumque admirationi in propatulo ponant. Audio vero Mexicanos strepentes obstantesque nullo sibi pacto tolerandam illorum civium audaciam, qui Indos barbaros nordicis e regionibus deductos (*Mojigangas y Apaches* vocant) veluti Mexicanae reipublicae natos exhibere satagunt.

Tolerabile tamen damnum et facili remedio sarcindum. Non idem contra dicendum de Germanicae navis infortunio, quam *Kaiser Wilhelm der Grosse* appellant. Navis in ferro ad rem cubiculo plurimas servabat capsas, quibus magna signati vel rudis auri argentique pondera ex America in Europam, vicissimque deferebantur. Mox, cum redux Occidentis ex oris, Cherbourgensem portum appropinquaret, alia ex iis vi reserata ac violata inventa est, ablataeque aureae virgae tres, quarum pretium quingentarum millium libellarum exsuperabat. Portum appulsus nauta, antequam viatores in terram descenderent lustrandos eos singulatim manu militari curavit; navis deinde pari diligentia funditus examinata; sed furtivae rei nullum repertum vestigium. Bremenem igitur portum versus continuatum iter, at vigiles multi navi consensa invigilant, ne quis forte e viatoribus nautisve criminis reum volens sese pandat. At fures iam Southampton ad litus descendisse creduntur, ut commonefacti iam correi praereptas virgas colligerent atque auferrent.

Extremum Sinenses nuncii tradunt. Imperialis mulieris aedes, quas Waldersee eiusque

tribunicios comitatus incolebant, ignis, quem dolo excitatum putant, inopinato voravit. Ceteris auxiliantibus militibus, Gallisque praecipue, Marchand eorum tribuno praeeunte, potuerunt tamen, absque virorum clade, flammae restingui: merces vero et suppellectilia, eripere e flammis potuit nemo. Quare male lugendus Schvarkopf imperatoris interitus, quem trabe delapsa oppressum aiunt, cum ad carissimum sibi canem sospitandum inter flammam redisset. Tanto pretio fidae belluae homo fidem rependit!

VIATOR.

VARIA

Paschalis Currus
et Columba Paschalis, Florentinae.

Quoniam paschalibus adhuc diebus intersumus, morem Florentinae plurimi habitum commemorare non erit abs re, praesertim quum, in humanissima urbe, magna fervetur populi tam urbani quam suburbani frequentia, tum quia aliquid praefert in ipso ritu delicatum et elegans, denique quia insigni conficiatur apparatu nobilissima gentis et Florentino Municipio augente solemnitate. Res ita se habet. Gens, cui De Pazzi cognomen, currum avitum quemdam mole conspicuum, ligneis parietibus circumseptum a centro rotarum ad fastigium turris, cui sunt quasi circa, gradus, sola non modo possidet, sed foedere percusso iam aliquot ab saeculis cum patris Senatu et Consulibus urbis, ad hoc officium quotannis adhibet. Ingentis molis exteriores parietes describuntur picturis manu veterum, quotquot fuerunt, artificum celeberrimorum ductis, aureis maeandris intersectis, aere caelato per quaeque disposito. Omnia vehunt octo immanes corpore candidi boves purpureo fraeno ducti, vitisque e flore et frondibus per capita, per terga, per armos, per latera dimissis ultra fidem spectabiles. Talls pulcra stat delata moles patentem ante portam principem maximi templi « Sanctae Mariae a Flore » Sabbato Sancto, eo tamen ritu, ut coram stet cum imminet intus ad altare cantandus hymnus « Gloria in excelsis Deo », quae in verba toto impetu campana aera e turri Giottiana sono aerem percussa compleat. Tunc e curru et circum pyrograna chartis inclusa repente succensa fragorem cient, et columba argentea per fenestram de pariete currus, quae portam respicit, ferrea per fila iam ante disposita erumpens artificio mirabili et facem ducens, quasi nocturna stella, templum ingreditur tranans aerem, altare petit, ibique puncto temporis et cereos incendit, et candidum velum, quo crux tegitur, abripiens, in ostiolum sui carri reditura et semet conditura festinat, populo, circum plaudente, adclamante, magnamque frugum omnium copiam ei pollicente, si abiens et rediens nihil immorata speciosa avis sua munera obierit. Currus posthac in aliam urbis plateam iterat prope spectaculum, inde in aedes De Pazzi regreditur virorum puerorumque comitatu solemniter, ibique sequentem in annum religionem et ambitionem magna asservatur.

Cornix et bellum.

Constitutam quaedam est apud Germanos societas, quae intercurantium pipionum nunciorumque in locum cornices feliciore famulatu subdere non dubitat; idque praesertim post experimentum infelix, quo, venatoribus, procillis, vulturibus una contra coniurantibus, vix unus et

alter de sexcentis missis e Germania in Angliam pipiones pervenerunt. Hinc ad cornices inclinatio, quae columba robustiores praedatorem volucrum non pertimescunt, venatorum desideria non excitant, calidiores vitant, vehementiori alaper procillas feruntur. Germanus Caesar, cum exercitum in acie dispositum inviseret, cornice litterulas portante, salutatus est ab absente longius duce. Quinimo cornix, postquam sarcina liberata est, potiusquam domum petere, maluit cum militibus ex acie, ad latus, erecta superbe capite et pectore, incedere quasi miles et ipsa; ducibus non mediocriter laetantibus de novo capite hoc militum adscripto. Cornicum species optissima, non quae prorsus nigricans, sed quae plumbeas potius pennas gerit.

Infernane dicenda urbs erit?..

Quamvis rogas Wieliczka in Galitia, provincia Poloniae? Altissimae ibi salis fodinae sub solo per cuniculos et anfractus, catacumbis non absimiles, longo itinere spatiantur; duo super octoginta chilometra censetur iter. In salinis rupibus fossore excavare cryptas, ad similitudinem domorum aptare postea, denique lectulis, armariis, mensis, domestica suppellectili omni ornare ceperunt. Tandem haec, unaque cum uxoribus, inde cum filiis filiabusque, mox cum nepotibus, nunc et cum abnepotibus ibi vivunt, neque superni soli desiderio tanguntur. Felices ibi, quietique vivunt, templumque habent simulacris, parietibus, columnis sale micantibus insignis. Incredibile opus, cui nullum par... si vera sunt exposita.

Loc.

Chirurgusa micum venerat visitatum ex nosocomio dimissum. — Qua pecunia illic — inquit — brachium hoc a te secuerunt? — Biscensis libellis — respondit Antonius. Tum chirurgus: — Ecce vos qui estis, qui amicos non habetis fidem, et fiduciam. Ego ducentis libellis utrumque brachium amputassem!

Domestici laudes.

Davus a Simone in familiarem servum accersitas, de indole, de habitu rogatur: — Atqui — Simon aiebat — ego te mecum habeo si apud eminentes domos operam antea praestiteris, si dominicarum rerum incuriosus fueris, si circa nomen et facta dominorum tacueris. — Bene! — Davus inquit — domus, in qua famulatum exercui, sex tabulatis a solo eminebat; adeo incuriosus alienae rei eram, ut semper dormirem; nomen autem et facta domini, cui serviebam, prorsus ignoro.

Salsamentarius ingenuus.

Alopus, qui optimam pernam a salario emerat, redit quaesitum, uti se expleret, flagitans ut quatuor pernas vendat. Salarius in statera appendit, de pretio iuxta pondus convenit, traditque comitanti Alopum servulo, qui domum ferat. Dum Alopus pecuniam numerat: — Amabo te — inquit — si pernae illae germanae fuerint illius, quam emi praeterita hebdomada! — Iustus — respondit salarius — nam ex eodem maiori sunt omnes! — Laetus emptor abivit credens quinque posteriores coxas singulis esse maiilibus!

P. d. V.

